

Godišnji izvještaj o događajima koji su uticali na bezbjednost letenja u 2019. godini

**GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O DOGAĐAJIMA KOJI SU
UTICALI NA BEZBJEDNOST LETENJA U 2019.
GODINI**

Direkcija za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine (BHDCA), kao organ nadležan i odgovoran za obavljanje funkcije regulatora i nadzor u oblasti civilnog vazduhoplovstva, ima za obavezu da odgovori obavezama Bosne i Hercegovine kao države članice Međunarodne organizacije za civilno vazduhoplovstvo (*International Civil Aviation Organization - ICAO*) i potpisnice Čikaške konvencije.

Uz to, Bosna i Hercegovina (BiH) je član Evropske konferencije civilnog vazduhoplovstva (*European Civil Aviation Conference - ECAC*) i ima status posmatrača u radu Evropske agencije za bezbjednost u vazduhoplovstvu (*European Aviation Safety Agency - EASA*).

BiH je ratifikovala Sporazum o uspostavljanju Zajedničke vazduhoplovne oblasti (*European Common Aviation Area - ECAA*) i potpisala radni aranžman sa EASA-om, čime je prihvatila obavezu usklađivanja, transponovanja i primjene propisa Evropske unije u oblasti civilnog vazduhoplovstva.

BHDCA, kao jedina vazduhoplovna nadzorna i regulatorna vlast u Bosni i Hercegovini, učestvuje u osiguravanju bezbjednog odvijanja vazdušnog saobraćaja u prostoru Bosne i Hercegovine.

U skladu sa obavezama preuzetim pristupanjem BiH, kao punopravne članice, u ICAO, ECAC, EUROCONTROL i potpisivanjem ECAA multilateralnog sporazuma sa Evropskom unijom, zadatak BHDCA je da obezbijedi implementaciju međunarodnih standarda bezbjednosti letenja (*Safety*) i bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva (*Security*), kao i blisku saradnju sa subjektima odgovornim za implementaciju pomenutih standarda i preporučenih praksi na operativnom nivou.

1. Bezbjednost letenja (Safety)

Funkciju regulatora i nadzor, a koju obavlja BHDCA, i koje se odnose na bezbjednost vazdušne plovidbe, obavljaju se kroz određene vazduhoplovne funkcionalne oblasti, a to su:

- a) plovidbenost vazduhoplova,
- b) operacije vazduhoplova,
- c) licenciranje letaćkog osoblja,
- d) vazduhoplovna navigacija,
- e) aerodromi.

U Bosni i Hercegovini funkcionišu sljedeći pružaoci usluga, od kojih se u najvećoj mjeri i dobijaju izvještaji o određenim događajima u oblasti bezbjednosti letenja:

- A) Agencija za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi Bosne i Hercegovine (BHANSA),
- B) Agencija za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi Bosne i Hercegovine kao organizacija za obuku kontrolora vazdušnog saobraćaja;
- C) Međunarodni aerodromi:
 - 1) Međunarodni aerodrom Sarajevo,
 - 2) Međunarodni aerodrom Banja Luka,
 - 3) Međunarodni aerodrom Mostar i
 - 4) Međunarodni aerodrom Tuzla;

D) Letilišta:

- 1) "Stipe Krišto" Livno,
- 2) "Golubić" Bihać,
- 3) "Urije" Prijedor,
- 4) "Jegin lug" Tuzla,
- 5) "Zalužani" Banjaluka,
- 6) "Popovi-Bijeljina" Bijeljina,
- 7) "Ciljuge" Živinice,
- 8) "Medeno Polje" Bosanski Petrovac,
- 9) "Glasinac" Sokolac,
- 10) "Kenan Jusufbašić" Visoko,
- 11) "Kreševo" Kreševo,
- 12) "Nišići" Ilijaš,
- 13) "Ranč Lazy Horse" Hadžići,
- 14) "Gorice" Brčko;

E) Tereni:

- 1) "Kula" Ljubuški,
- 2) "Bjelašnica" Bjelašnica i
- 3) "Školsko brdo" Stričići, Manjača;

F) Avio kompanije:

- 1) "ICAR Air" Tuzla,
- 2) "Fly Bosnia" Sarajevo;

G) Škola letenja:

- 1) Vazduhoplovna škola Aero-klub "Prijedor", Prijedor,
- 2) Vazduhoplovna škola Aero-klub "Sveti Ilija", Banja Luka,
- 3) Glide Flight Academy, Prijedor,
- 4) Škola letenja Aero-klub "Izet Kurtalić", Visoko,
- 5) Paraglajding klub "AIRDRENALINE" Banja Luka,
- 6) Vazduhoplovna škola "SBA škola letenja", Sarajevo,
- 7) ACRO d.o.o. Sarajevo,
- 8) Padobranska škola "SKYDIVE", Banja Luka,
- 9) Klub slobodnog letenja "Kros", Banja Luka;

H) Organizacije za održavanje vazduhoplova (PART 145/PART-MF), kontinuiranu plovidbenost (CAMO) i vazduhoplovno-tehničku obuku:

- 1) Avioservis Ikar Banja Luka (BA.MF),
- 2) Orao Bijeljina (E7.145),
- 3) Icar Air Tuzla (CAMO),
- 4) Srednja škola metalških zanimanja Sarajevo (BA.147),
- 5) AvioBOSS d.o.o. (BA.145),
- 6) FlyBosnia CAMO (Part-MG);

I) Medicinski centri:

Zavod za zdravstvenu zaštitu radnika u saobraćaju – Sarajevo;

J) Centri za obuku vazduhoplovnog osoblja na aerodromu:

- 1) Međunarodni aerodrom Sarajevo,
- 2) Međunarodni aerodrom Banja Luka i
- 3) Međunarodni aerodrom Tuzla.

1.1 Identifikacija i sistematizacija hazarda i njihove posljedice

Vazduhoplovna industrija se svakodnevno susreće sa širokim spektrom rizika koji se odnose na letačke operacije, na službe kontrole letenja, službe održavanja, aerodrome, kao i državnu administraciju. Međutim, nemoguće je eliminisati sve rizike, niti su sve metode mitigacije rizika ekonomski izvodljive.

Direkcija za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine kontinuirano dobija izvještaje o događajima u civilnom vazduhoplovstvu i vrši njihove analize i daje preporuke kako bi se unaprijedila bezbjednost vazdušne plovidbe.

Radi lakšeg razumijevanja određenih pojmova, koji će se koristiti u daljem tekstu, dajemo i definiciju određenih pojmova koji imaju sljedeće značenje:

- a) **Događaj:** nesreća, ozbiljna nezgoda (ozbiljan incident) i incident, neispravnost ili kvar vazduhoplova, njegove opreme ili bilo kojeg elementa sistema vazdušne navigacije koji se koristi ili ima namjeru da se koristi u svrhu ili u vezi sa operacijama vazduhoplova ili sa obezbjeđenjem sistema upravljanja vazdušnim saobraćajem ili pružanja navigacione pomoći vazduhoplovu.
- b) **Nesreća (udes) - Accident:** događaj povezan sa operacijom vazduhoplova, koji se desio od (trenutka) momenta ukrcavanja jedne ili više osoba u vazduhoplov sa namjerom da se obavi let, do (trenutka) momenta iskrcavanja svih osoba iz vazduhoplova, pri čemu je nastala bilo koja od sljedećih posljedica:
 - 1) smrt ili teška (ozbiljna) tjelesna povreda osobe zbog:
 - a) boravka u vazduhoplovu, ili

- b) direktnog kontakta s bilo kojim dijelom vazduhoplova, uključujući dijelove koji su se odvojili od vazduhoplova, ili
 - c) direktne izloženosti izduvnom mlazu mlaznog motora, osim kada su povrede nastale zbog prirodnih uzroka, samopovređivanjem ili su ih nanijele druge osobe, ili kada su povrede nanesene slijepim putnicima koji su se skrivali izvan dijelova koji su na raspolaganju putnicima i posadi;
- 2) oštećenje vazduhoplova ili oštećenje njegove strukture koje negativno utiče na jačinu strukture ili karakteristike leta vazduhoplova ili zahtijeva veću opravku ili zamjenu oštećene komponente, izuzev otkaza ili oštećenja motora (kada je oštećenje ograničeno na motor, kapotaže ili agregate) ili oštećenja elisa, krajeva krila, antena, guma, kočnica, oplata, malih udubljenja ili proboja u oplati vazduhoplova;
- 3) vazduhoplov nestao ili je potpuno nedostupan (nije mu moguće prići).
- c) **Ozbiljna nezgoda (ozbiljan incident) - *Serious Incident*:** događaj (nezgoda) koji obuhvata okolnosti koje ukazuju da se nesreća (udes) mogla dogoditi ili da se nesreća (udes) zamalo dogodila.
 - d) **Nezgodna – Incident:** događaj koji je povezan sa operacijom vazduhoplova, koji utiče ili je mogao uticati na bezbjednost vazduhoplova, a nije nesreća (udes).

Hazardi u sistemu bezbjednosti vazdušne plovidbe (*Safety*) koji mogu izazvati nesreće, ozbiljne nezgode i nezgode, svrstavaju u sljedeće vrste:

- 1) Hazardi koji se mogu javiti u toku sprovođenja operacija sa vazduhoplovima;
- 2) Hazardi koji su u vezi sa tehničkom uslovima, održavanjem i popravkom vazduhoplova;
- 3) Hazardi koji su u vezi sa aerodromima i zemaljskim uslugama;
- 4) Hazardi koji su u vezi sa uslugama i objektima u vazdušnoj plovidbi.

1.2 Godišnji obim saobraćaja u okviru FIR Sarajevo

Uvod

Izvještaj o korištenju vazdušnog prostora se odnosi na period od 01.01.2019. do 31.12.2019. godine.

Mjesec	Broj operacija
Januar	23602
Februar	21025
Mart	24577
April	32668
Maj	41938
Juni	46545
Juli	51853
Avgust	52419
Septembar	46217
Oktobar	40953
Novembar	25623
Decembar	25011
UKUPNO	432431

1.3 Pregled događaja

Ukupan broj događaja koji su uticali na bezbjednost letenja (*Safety*), prijavljenih BHDCA u toku 2019. godine, je 94. Od toga je 26 dobrovoljnih izvještaja o događajima.

1.3.1 Vazduhoplovne nesreće i ozbiljni incidenti

Opis događaja	Nesreća/ Ozbiljni incidenti	Nastala šteta/povrede	Mjesto događaja
Pad paraglajdera na zemlju	Nesreća	Pilot paraglajdera je smrtno stradao	brdo Grudina, opština Bosanski Petrovac
Sudar vazduhoplova sa putničkim stepenicama	Ozbiljan incident	Oštećenje vrha lijevog krila vazduhoplova i putničkih stepenica	Stajanka aerodroma LQSA

1.3.2 Događaji u vezi sa sprovođenjem operacija vazduhoplovom

Broj događaja	Vrsta događaja	Mjesto događaja	Uzrok	Mjere prevencije
10	Ometanje posade vazduhoplova laserom	Faza slijetanja vazduhoplova na aerodrome	Zloupotreba lasera od strane nepoznatih lica	<p>Aerodromi primjenjuju proceduru izvještavanja koja je usaglašena između: aerodroma, kontrole letenja i granične policije, a to je da kontrolor leta putem radio-kanala obavijesti OPC aerodroma, koji dalje sve detalje prenose graničnoj policiji koja dalje komunicira sa policijskim stanicama.</p> <p>Nastaviti prijavljivati putem bezbjednosnih izvještaja, kako bi se ukazalo na probleme koji mogu da prouzrokuju ovakvi događaji, te kako bi se podigla svjesnost i dodatna opreznost.</p> <p>Obavijestiti nadležne organe o ometanju laserskim zracima na aerodromu.</p> <p>BHANSa je uputila službeni dopis svim međunarodnim aerodromima u Bosni i Hercegovini, s prijedlogom ažuriranja EMR planova, na način da se unese procedura postupanja u slučaju laserskih napada.</p> <p>Ovakve događaje prezentovati na Komitetu bezbjednosti aerodroma.</p>
1	Sumnja da je došlo do oštećenja stajnog trapa vazduhoplova	Aerodrom	N/A	BHDCA nema mjere prevencije za ovaj događaj.

Godišnji izvještaj o događajima koji su uticali na bezbjednost letenja u 2019. godini

1	Pucanje gume stajnog trapa prilikom slijetanja	Aerodrom	Nepoznat	Prilikom slijetanja aviona, a nakon dodira PSS, pilot ne treba naglo pritisnuti kočnicu, kako ne bi došlo do pucanja guma stajnog trapa, već treba lagano pritisnuti kočnicu; a kako se brzina aviona bude smanjivala, vršiti veći pritisak na kočnicu.
1	Navodi da pilot vazduhoplova nije poštovao informacije objavljene u NOTAM-u	Letilište	N/A	BHDCA je od aero-kluba pribavila informacije o osobi koja je pilotirala predmetnim vazduhoplovom, navedenog datuma. Utvrđeno je da pomenuti nije obavljao letačke operacije sa betonskog dijela piste letilišta, nego sa travnate PSS.
1	Nenajavljeno slijetanje helikoptera	Petrovo	Loša procjena pilota o mjestu slijetanja	BHDCA će obavijestiti pilota helikoptera da prilikom letačkih operacija obrati pažnju da ne dovodi u pitanje bezbjednost lica i imovine.
1	Turbulencije tokom leta	Crno more	Nepoznat	Istraga događaja je u toku.
1	Problem sa APU-om	Vazdušni prostor BiH	Nepoznat	Postupci oblasnog kontrolora letenja, koji je bio na dužnosti u vrijeme događaja, sprovedeni su u skladu sa važećim „Operativnim procedurama i instrukcijama za rad u BHACC“. Uzroci problema predmetnog vazduhoplova su bili van nadležnosti BHANSA-e, odnosno, isti nisu uzrokovani osobljem, opremom i procedurama BHANSA-e. BHDCA nema mjere prevencije za ovaj događaj.

Godišnji izvještaj o događajima koji su uticali na bezbjednost letenja u 2019. godini

1	Letenje helikopterom na maloj visini iznad naseljenog mjesta	naseljeno mjesto	Nesporazum između mještana i pilota vazduhoplova	BHDCA će obavjestiti pilota helikoptera da prilikom letačkih operacija obrati pažnju da ne dovodi u pitanje bezbjednost lica i imovine.
1	Problem sa pritiskom u kabini vazduhoplova	vazdušni prostor BiH	Nepoznat	BHDCA je obavjestila CAA države u čijem se registru vazduhoplov nalazi. Predmetna CAA je obavjestila BHDCA da je navedeni događaj prijavio i operater vazduhoplova, te da je CAA već pokrenuo postupak istrage okolnosti pod kojima se desio ovaj događaj.

1.3.3 Događaji u vezi sa tehničkom uslovima, održavanjem i popravkom vazduhoplova

Broj događaja	Vrsta događaja	Mjesto događaja	Uzrok	Mjere prevencije
Nije bilo događaja ove vrste	N/A	N/A	N/A	N/A

1.3.5 Događaji koji su u vezi sa uslugama i objektima/postrojenjima u vazdušnoj plovidbi

Broj događaja	Vrsta događaja	Mjesto događaja	Uzrok	Mjere prevencije
3	Neprijatni mirisi u operativnoj sali	ATCU I	Nisu definisani interni standardi BHANSA-e po pitanju kvaliteta vazduha, temperature. Neredovno čišćenje filtera.	<p>Instalisana je pripremna jedinica (predsekcija) za poboljšanje kvaliteta vazduha, izvršeno je čišćenje međuprostora „duplog poda“, zamijenjena je podna obloga, te vrata za izlaz u slučaju nužde.</p> <p>Definisati interne standarde BHANSA-e koji se odnose na propisanu temperaturu, osvjetljenje, kvalitet i vlažnost vazduha i sl, a koji su od značaja za neometano pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi, uzimajući u obzir nacionalne/entitetske propise ili druge raspoložive preporuke.</p> <p>U cilju zadržavanja garancija na novu klima-komoru u BHACC/ATCU I, potpisati ugovor o održavanju navedenog sistema.</p> <p>Utvrditi potrebu za organizacijom sastanka sa predstavnicima firme PENNY PLUS, gdje je više puta opažen crni gusti dim, neprijatnog mirisa, koji izlazi iz dimnjaka kotlovnice ove firme.</p> <p>U cilju zadržavanja garancija na novu klima-komoru u BHACC/ATCU I, planirati nabavku usluge servisiranja klima-komore od strane ovlaštenih servisa za vrijeme trajanja garantnog roka (3 x godišnje) u Godišnjem planu nabavki za 2020. godinu, te sprovesti istu nakon usvajanja plana.</p>

2	Problemi sa MET sistemom	JPAKL i ATCU II	<p>Obrada i distribucija podataka ne vrši se u skladu sa propisanom ICAO i WMO regulativom.</p> <p>Nemogućnost obrade i prikaza novijih meteoroloških modela (ICON i sl.).</p> <p>Software nije ažuriran i ne postoji mogućnost nadogradnje.</p> <p>Komponente sistema su dotrajale, ne postoje rezervni dijelovi niti mogućnost zamjene pošto su postojeće licence vezane uz hardware.</p>	<p>Postojeći MET sistem održavati na dosadašnji način vlastitim resursima.</p> <p>Sprovesti postupke javne nabavke koji se odnose na MET sistem, a koje su navedene u BHANSA-inom dokumentu "Plan javnih nabavki za 2019. godinu".</p> <p>Predložiti Upravi BHANSA-e donošenje odluke o arhitekturi novog MET sistema.</p>
---	--------------------------	-----------------	---	--

1	Aktiviranje TCAS RA	FIR Sarajevo	<p>Tehnički sistem, koji koristi osoblje BHACC ATCU I u operativnom radu, je aktivirao STCA alarm uzrokovan nedostatkom informacija o vazduhoplovu, koji je preuzet od SMATSA-e. Oba alarma su posljedica složenih meteoroloških uslova na ruti leta vazduhoplova.</p>	<p>Od strane Odjeljenja za upravljanje vazдушnim saobraćajem (ATM), utvrditi potrebu za preispitivanjem i ažuriranjem dokumenta "Operativne procedure i instrukcije za rad u BHACC", ATC.UPU.019, na način da odražava sve funkcije modula STCA, na način kako je to opisano u dokumentu "Korisničko uputstvo za reprodukciju incidentnih situacija", CNS.UPU.070, poglavlje 6.</p> <p>Od strane Odjeljenja za upravljanje vazдушnim saobraćajem (ATM), u koordinaciji sa ATCU I i ATCU II, utvrditi potrebu za uvrštavanjem scenarija iz ovog događaja u budući program obuke kontrolora letenja na simulatoru, ukoliko isti scenario već nije uvršten.</p> <p>Od strane Kancelarije za bezbjednost, utvrditi potrebu za opremanjem internih istražilaca događaja sa odgovarajućom opremom i programima, namijenjenim istragama, a koje se odnose na preslušavanje audio i pregled video zapisa, uređivanjem istih u cilju sprovođenja i zaključenja internih istraga.</p>
1	Kvar na uređaju VOR	JPAKL	<p>Neispravnosti konektora kabla monitorske antene</p>	<p>Ukoliko je moguće, organizovati obuku uposlenika tehnike JPAKL Tuzla za održavanje i korektivan rad na uređajima u firmama dobavljačima uređaja (npr. THALES).</p> <p>Što prije započeti internu obuku uposlenika odjela tehnike za rad na preventivnom/korektivnom održavanju uređaja u JPAKL Tuzla, kako bi mogli da brže i efikasnije rješavaju nastale probleme.</p> <p>Izraditi nove instrumentalne letne procedure u saradnji sa JPAKL Tuzla koje će se moći koristiti i kada dođe do otkaza jednog uređaja (npr. VOR TZU ili NDB TU), s obzirom da su postojeće neupotrebljive u slučaju otkaza bilo kojeg uređaja.</p>

1	Nepostojanje odlazećeg FPL	JPAKL	<p>FPL primljen za let vazduhoplova zbog greške u ruti nije mogao automatski biti procesiran od strane FDP servera, te je prosljeđen na FDD poziciju, kako bi se uradila manuelna korekcija FPL-a.</p> <p>Djelovanja na FDD poziciji se ne snimaju i moguće je samo pretpostaviti da je FD, umjesto da uradi korekciju FPL-a, isti greškom izbrisao – pretpostavka – nepostojanje spornog FPL-a u HISTORICAL file-u unutar kojeg se nalaze svi procesirani FPL koji su terminirani od strane sistema.</p>	<p>Preispitati i ažurirati document – Procedure održavanja nivoa stručne osposobljenosti FDA v2.0, na način da se propiše poglavlje u kome se navodi obaveza sprovođenja kontinuiranog stručnog osposobljavanja.</p> <p>Nakon ažuriranja Procedure održavanja nivoa stručne osposobljenosti FDA, sprovesti osvježavanje FDA.</p> <p>Organizovati sastanak BHACC – JPAKL Banja Luka u vezi sa koordinacijom po pitanju planova leta.</p>
1	Nepoštovanje zaštićene zone LLZ	CTR aerodroma	Nepoznat	<p>BHDCA je uputila zvaničan dopis CAA-u, u čijem registru se nalazi predmetni vazduhoplov, u kome su isti informisani o ovom događaju i zamoljeni da ispituju ovaj događaj, te da o rezultatima istrage obavijeste BHDCA.</p> <p>Međutim, do dana pisanja ovog izvještaja BHDCA nije dobila nikakav odgovor od CAA kome je poslat dopis.</p>

1	"Zamrznuta" slika na monitorima	ATCU II	Izgubljena mogućnost komunikacije za prenos DPS podataka	<p>Predložiti Upravi Agencije da se nastavi sa realizacijom dostavljenog PRIJEDLOGA OPTIMIZACIJE IZNAJMLJENIH LINIJA od strane Radne grupe imenovane Odlukom direktora, čime bi se osigurao kontinuitet i bezbjednost pružanja usluga vazdušne plovidbe od strane BHANSA-e. Pri ovome posebno uzeti u obzir potrebu rješavanja pitanja nepostojanja end-to-end nadzora i kontrole nad kompletnom mrežom, od strane BHANSA, te probleme kod usluga podrške i održavanja od strane telekom operatera (nemogućnost zaključivanja klasičnih SLA ugovora koji su uobičajeni u ovoj branši, neodgovarajuće vrijeme odziva prilikom intervencije na sistemima, pogotovo na tzv. međuoperatorskim vezama).</p> <p>Izvršiti unifikaciju zapisa – formulara i način popunjavanja istih koji nastaju u Odjeljenju/Odsjeku za vazduhoplovnu tehniku u svim organizacionim jedinicama na nivou BHANSA-e, a odnose se na izvještaje koje dostavljaju dežurni tehnike.</p>
1	Problem sa FPL	ATCU I	Prekid AMHS veze sa Bečom	<p>Preispitati i ažurirati dokument – Procedure održavanja nivoa stručne osposobljenosti FDA, na način da se propiše poglavlje u kome se navodi obaveza sprovođenja kontinuiranog stručnog osposobljavanja.</p> <p>Osigurati "osvježavanje" znanja osoblja COM BiH, Odsjeka za nadzor i kontrolu sistema ATCU I, te Operatora obrade podataka o letu, posebno iz domena vanrednih situacija.</p> <p>Preispitati i po potrebi ažurirati dokumente "Operativne procedure i instrukcije za rad u BHACC, te "Operativne procedure i instrukcije za rad operatora obrade podataka o letu".</p> <p>U okviru nadogradnje novog AMHS sistema preispitati i po potrebi ažurirati dokumentaciju COM BiH:</p>

				<p>-“Operativne jedinice COM centra BiH”; -“Priručnik o radu Odsjeka komunikacijsko-servisnog centra”; -“Priručnik o korištenju AFTN-a”; -“Program obuke Odsjeka servisno-komunikacijskog centra BiH”; -“Uputstvo za koordinaciju kod otkrivanja, prijave i otklanjanja kvara na AMHS/EAD sistemu”; -“Program obuke za tehničku podršku i korištenje sistema AMHS/EAD”; -“Uputstvo za održavanje sistema AMHS”.</p> <p>U okviru nadogradnje novog AMHS sistema utvrditi potrebu za dokumentovanjem odnosa između zainteresovanih strana, a koji definišu prava i obaveze BHANSA-e, CCL-a, te AUSTROCONTROL-a, po pitanju upotrebe AFTN/AMHS sistema i njemu pridruženih komunikacionih veza.</p>
1	Nacionalni plan upotrebe vazdušnog prostora (NAUP) nije bilo moguće objaviti na uobičajen način	ATCU I	<p>Prema izjavi izvjestioca o događaju, razlozi za kašnjenje su tehničke prirode, odnosno temelje se na IT komponenti na kojoj se objavljuje NAUP (web stranica BHANSA-e), odnosno na mogućnost gubitka raspoloživosti medija za objavu NAUP-a online.</p>	<p>Primijeniti mjere za ublažavanje rizika iz procjene bezbednosti 7-18 za opasnost: "Nemogućnost korištenja prostorija i tehničke opreme za rad AMC". Vršenje poslova AMC putem alternativnih sredstava.</p> <p>Utvrđiti mogućnosti za alternativne načine objavljivanja NAUP-a.</p> <p>Utvrđiti mogućnosti pojednostavljenog pristupa putem menija web stranice BHANSA-e informaciji NAUP-a.</p>

Godišnji izvještaj o događajima koji su uticali na bezbjednost letenja u 2019. godini

1	Nestanak električne energije	ATCU II	Ovlašteni serviser koji je izvodio radove na instalaciji novih UPS-ova je nenamjerno napravio prekid u napajanju	Na nivou BHANSA propisati postupanje prilikom izvođenja radova od strane vanjskih dobavljača na lokacijama BHANSA, s ciljem očuvanja bezbjednosti letenja (safety).
1	Nemogućnost slanja NOTAM-a E-mailom	ATCU I	Problem u radu elektronske pošte BHANSA	Utvrđiti alternativni način distribucije Mjesečne liste važećih NOTAM-a. Od strane nadležnih službi BHANSA-e, korisnicima službene elektronske pošte dati jasno uputstvo o načinu komuniciranja u slučaju prestanka rada iste, odnosno, utvrditi mjere za ublažavanje ovog ili sličnih događaja u budućnosti.
1	Nemogućnost slanja REA (<i>Ready Message</i>) poruke	ATCU I	FSA - <i>First System Activation</i> (message) poruku je greškom poslala Hrvatska kontrola vazdušne plovidbe	Utvrđiti potrebu za preispitivanjem i ažuriranjem operativnih instrukcija i procedura JPAKL-a Banja Luka i BHACC, te LoA-e sa Hrvatskom kontrolom vazdušnog saobraćaja u cilju sprečavanja ponavljanja istih ili sličnih događaja.

1	Postavljanje parametara STCA (Short-Term Conflict Alert)	ATCU I	Nepoznat	Preispitati i ažurirati parametre STCA alata, koji se koriste u sistemu MangAir, u skladu s odgovornostima definisanim u dokumentu „Procedura za promjenu AIRCON adaptacijskih parametara“, te u skladu s preporukama iz dokumenta „Guidelines for Short Term Conflict Alert Part III - Implementation and Optimisation Examples“.
1	Problem sa MFC vezom	JPAKL	Nepoznat	Obratiti se službeno BH Telecomu sa zahtjevom za žurnom provjerom ispravnosti MFC veze APP Sarajevo prema APP Tuzla.
1	Problem sa DPS-om	JPAKL	Nadzorni elementi sistema su zabilježili prekid veze. Vizuelno se na trasi ne mogu uočiti objekti koji su mogli uzrokovati smetnje u prenosu signala putem RR linka.	Uputiti dopis Regulatornoj agenciji za komunikacije BiH i Ministarstvu prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevu u cilju utvrđivanja statusa ranije upućenog dopisa, odnosno osiguranja trase radio-relejnih linkova između objekata BHACC/ATCU I i JPAKL-a Sarajevo.
1	Neadekvatno slanje FPL (Polijetanje vazduhoplova sa letilišta sa namjerom obavljanja međunarodnog leta, bez slanja plana leta nadležnoj ATS jedinici)	Letilište-ATCU II	U dokumentu AIP BiH, LQBI AD 2-1 u dijelu LQBI AD 2-3 OPERATIONAL HOURS pod tačkom 4. AIS Briefing Office i 5. ATS Reporting Office navedeno je: Provided by ARO LQBK i objavljen je pogrešan broj telefona ARO Banja Luka.	BHDCA je uputila dopis Operatoru letilišta i korisnicima letilišta da postupaju u skladu sa propisanom regulativom i Naredbom o pravilima letenja („Službeni glasnik BiH“, broj: 52/13), kao i njihovim internim dokumentom Priručnik za korištenje letilišta. Zatražiti od originatora podataka za letilište da izvrši ispravku za podatke koji su publikovani u AIP BiH za predmetno letilište. Osigurati da u narednoj verziji dokumenta AIS.DOC.001-Lista originatora podataka, koji se objavljuju putem objedinjenog paketa vazduhoplovnih informacija (IAIP), originator podataka za dio 2.3 OPERATIONAL HOURS, tačke: 4. AIS Briefing Office, 5. ATS Reporting Office (ARO) i 6. MET Briefing Office za letilišta, budu nadležni JPAKL Sarajevo, Mostar, Banja Luka i Tuzla za letilišta koja su im teritorijalno najbliža.

				<p>Izvršiti promjenu dokumenta – Lista originatora podataka koji se objavljuju putem objedinjenog paketa vazduhoplovnih informacija (IAIP), na način da se jednoznačno odrede originatori vazduhoplovnih podataka za sve dijelove IAIP i ažurirani dokument poslati u BHCA na prihvatanje.</p> <p>Razmotriti mogućnost da se izvrši izmjena u AIP BiH u dijelu ENR 1-11 (po ugledu na npr. AIP Croatia ENR 1-11), radi jasnijeg i tačnijeg snalaženja korisnika prilikom adresiranja AFTN poruka u BiH.</p> <p>Izvršiti provjeru tačnosti objavljenih podataka u Zborniku vazduhoplovnih informacija BiH o kontakt podacima o Odsjecima preduzetnog informisanja (ARO) i MET kancelarija za letišta objavljenih u sekciji aerodromi. U slučaju netačnih podataka, izvršiti objavu u skladu sa procedurama rada AIS i NOF.</p> <p>U okviru nabavke novog AMHS sistema, po mogućnosti imati opciju da Odsjeci preduzetnog informisanja (ARO) mogu vidjeti na koje sve adrese upućuju poruke koje zaprimaju.</p> <p>Pregledati i AIC A02/14 VISUAL FLIGHT RULES – VFR IN BOSNIA AND HERZEGOVINA i predložiti ažuriranje istog u skladu s promjenama koje su nastupile od 2014. godine, a koje su objavljene u AIP BiH.</p> <p>Razmotriti mogućnost izrade i objave VFR Manual-a BiH.</p>
1	IFR let u G sloju FIR Sarajevo	JPAKL	<p>Neinformisanost pilota vazduhoplova da IFR letenje u vazдушnom prostoru klase G u Bosni i Hercegovini nije dozvoljeno.</p>	<p>U što kraćem roku izvršiti podešavanje sistema kako bi odbijao IFR planove koji su ispod vazdušnog puta u preletu, te koji prolaze kroz G prostor u dolasku/odlasku na aerodrome u FIR Sarajevo.</p> <p>Ukoliko se od strane kontrolora primijeti da je ipak po planu leta vazduhoplov ispod minimalne visine za prostor nadležnosti, a leti kao IFR, tražiti u najavi vazduhoplova postizanje adekvatne visine za bezbjedno odvijanje saobraćaja prije ulaska u prostor nadležnosti.</p>

1	Ometanje prilazne frekvencije	JPAKL	Publikovane frekvencije u nacionalnim vazduhoplovnim publikacijama AIP BiH i AIP Srbija/Crna Gora su iste za APP/TWR Banja Luka i TWR Niš	<p>Izvršiti zamjenu frekvencija.</p> <p>Zamjenu frekvencije izvršiti objavom NOTAM-a i publikovanjem izmjene u AIP BiH, a nakon čega treba izvršiti promjenu statusa registrovanih frekvencija u ICAO bazi frekvencija iz Assigned u Operational.</p> <p>Uputiti dopis Regulatornoj agenciji za komunikacije Bosne i Hercegovine sa zahtjevom za izmjenu podataka o promjeni frekvencija u LQBK, koje je potrebno uvrstiti za dodjelu dozvola za VHF uređaje od strane RAK-a.</p>
1	Ispad LAN-a 2 na DPS sistemu	ATCU II	<p>Nepoznat</p> <p>BHANSa ne posjeduje vlastite alternativne telekomunikacione veze između operativnih jedinica na postojećim lokacijama, na način kojim bi omogućila smanjenje zavisnosti od spoljnih pružalaca usluga.</p>	<p>Predložiti Upravi Agencije da se razmotri realizacija vlastite radio-relejne linkovske mreže, čime bi se dodatno unaprijedila bezbjednost, raspoloživost i integritet operativnih podataka Agencije.</p>
1	Aktiviranje STCA	ATCU II	Dugotrajna izmjena FPL	<p>Preispitati i ažurirati dokument "Operativne procedure za rad u BHACC", na način da se propiše jasna instrukcija za kontrolore letenja, koji u svome radu koriste MangAir sistem (BHACC i JPAKL Sarajevo), o načinu systemske manipulacije promjene pravila letenja za vazduhoplove iz statusa IFR u VFR.</p> <p>Tokom kontinuiranog stručnog osposobljavanja sprovesti osvježavanje znanja osoblja koje koristi sistem MangAir u korištenju systemskih funkcionalnosti adresiranih u prvoj preporuci.</p>

1	Slanje ARR (ARRival message) poruke za vazduhoplov koji nije sletio, te koji divergira	ATCU I	<p>Predmetni vazduhoplov je inicijalno planirao slijetanje na LQTZ, od čega je odustao i naknadno zatražio promjenu destinacije.</p> <p>Navedeni događaj je uzrokovan izostankom primjerenog postupka u sklopu postojeće tehnologije rada kontrolora letenja u JPAKL Tuzla.</p>	<p>Ažurirati dokument "Uputstvo o koordinaciji između BHACC i JPAKL Tuzla", u cilju propisivanja jasnih postupaka u slučajevima divergiranja vazduhoplova.</p>
1	Problem sa FPL i diplomatskim odobrenjem	Vazdušni prostor pod nadležnošću BHACC	<p>Predmetni vazduhoplov nije imao odobrenje za zadržavanje u prostoru pod nadležnošću BHACC-a s namjerom koju je iskazao, kao i da nisu jasne namjere predmetnog vazduhoplova.</p>	<p>Utvrđiti potrebu za propisivanjem tehnologije rada, odgovornosti i obaveza osoblja BHACC, a po potrebi i drugih operativnih jedinica BHANSA, u pogledu pružanja usluga vazduhoplovima koji imaju posebne statute (State, Head, Medevac...).</p> <p>Utvrđiti potrebu na nivou BHANSA-e i eksternih subjekata odgovornih za odobravanje letova vazduhoplova sa posebnim statusima (BHDCA, Ministarstvo inostranih poslova BiH), za propisivanje jasnih i nedvosmislenih procedura koordinacije u cilju osiguranja jasnih informacija operativnom osoblju BHANSA-e, za postupanje prilikom pružanja usluga vazduhoplovima koji imaju posebne statute (STATE, HEAD, MEDEVAC...).</p>

2	Loša koordinacija između kontrolora letenja	ATCU I	Nedostatak svijesti o poziciji vazduhopova na poziciji KL u JPAKL-u	<p>U okviru obuke osvježavanja znanja - Refresher training izvršiti prezentaciju događaja "Problem s koordinacijom, te pogrešna svijest o situaciji i poziciji vazduhoplova" ili napraviti simulaciju praktične vježbe istog, radi podizanja postojećeg i kvalitetnijeg nivoa znanja i vještina za nosioce važećih dozvola kontrolora letenja.</p> <p>U okviru realizacije dokumenta "Program obuke za upravljanje timskim resursima (Team Resource Management – TRM)", kao dio kontinuirane obuke operativnog osoblja BHANSA-e, sprovesti obuku za modul "Svjesnost o situaciji" pri čemu u pripremi modula za "Case Study" koristiti događaj OCC 48/49-19 "Problem s koordinacijom, te pogrešna svijest o situaciji i poziciji vazduhoplova".</p>
2	Pilot izjavio da se na frekvenciji 120.350 čula muzika (smetnje)	Na visini od 2000 (ft) iznad grada	Moguće je da neka radio-stanica emituje na istoj frekvenciji ili vrlo sličnoj	<p>Uputiti službeni dopis prema Regulatornoj agenciji za komunikacije BiH – RAK, kako bi ih informisali o ometanju na frekvenciji 120.350 MHz. Odnosno, da pilot vazduhoplova na frekvenciji čuje muziku, dok kontrolor letenja nema nikakvih smetnji.</p> <p>U slučaju ponavljanja iste ili slične situacije, odmah obavijestiti kontrolora letenja na dužnosti da piloti vazduhoplova nisu u mogućnosti čuti predaju na frekvenciji, kako bi se imala svjesnost o situaciji.</p>
1	VCS coupling	ATCU I	Pojava duplog, vremenski pomjerenog, prijema (što rezultira eho-efektom) posade vazduhoplova na PLC poziciji	Prilikom preispitivanja dokumenata "Operativne procedure i instrukcije za rad u BHACC" i "Korisničko uputstvo za VCS 3020 X.Rel.7.1" utvrditi potrebu za uvrštavanjem instrukcije sadržane u INFO obrascu br. 7. od 16.12.2019. godine u jedan od gorenavedenih dokumenata.

1.3.4 Događaji u vezi sa aerodromima i zemaljskim uslugama

Broj događaja	Vrsta događaja	Mjesto događaja	Uzrok	Mjere prevencije
22	Sudari aviona s pticama	Aerodromi	Stalno i povremeno prisustvo ptica na i u bližoj okolini aerodroma, gdje ptice nalaze sebi hranu, vodu i sklonište.	<p>Preporučuje se da aerodromi posvete pažnju preventivnom djelovanju i sistematskom i permanentnom sprovođenju propisa koji utvrđuju ponašanje svih učesnika vazdušnog saobraćaja u vezi sa kontrolom pojave ptica na aerodromu.</p> <p>U periodu vegetacije potrebno je pojačati mjere i aktivnosti na rastjerivanju ptica na aerodromu i njegovoj bližoj okolini.</p> <p>Sredstva koja aerodrom može koristiti u cilju rastjerivanja ptica su: plinski topovi, vozilo sa instalisanom sirenom koja ispušta krike predatora, vazdušne puške, izdresirani jastrebovi.</p>
6	Životinje (psi i mačke) na manevarskim površinama	Aerodromi	Postojanje šupljina u ogradi oko aerodroma kroz koje se sitna divljač može provući.	<p>Potrebno je da aerodromi izvrši pregled ograde, radi ustanovljavanja da li na istoj postoje otvori preko kojih životinje mogu doći na manevarske površine, odnosno, da li na području manevarskih površina postoji obitavalište životinja.</p> <p>Ukoliko se nakon obilaska ustanovi da na ogradi postoje otvori, iste je potrebno zatvoriti, a ukoliko se ustanovi da na području manevarskih površina postoji prethodno pomenuto obitavalište, potrebno je ta obitavališta ukloniti.</p>

3	Kretanje vozila po manevarskim površinama aerodroma bez dozvole i radio-komunikacije sa tornjem kontrole letenja	Aerodromi	Vozači vozila se ne pridržavaju odredbi navedenih u poglavlju "Kretanje vozila/lica po manevarskim površinama aerodroma" Sporazuma o koordinaciji između BHANSA - JPAKL i međunarodnog aerodroma.	<p>Navedeni događaj prezentovati na Komitetu bezbjednosti međunarodnog aerodroma, kako bi se naglasila obaveza postupanja u skladu sa Sporazumom o koordinaciji između BHANSA – JPAKL i međunarodni aerodrom – "Kretanje vozila/lica po manevarskim površinama aerodroma".</p> <p>Uputiti dopis jedinici Granične policije na međunarodnom aerodromu i zatražiti striktno poštovanje Sporazuma o koordinaciji između BHANSA – JPAKL i međunarodnog aerodroma, posebno po pitanju kretanja vozila i osoba po manevarskim površinama aerodroma.</p>
2	Nepristajanje kapetana na odleđivanje vazduhoplova prije polijetanja	Aerodrom	Posade vazduhoplova su smatrale da nakupine snijega i djelimično leda ne bi imale uticaj na performanse vazduhoplova	<p>Avio-kompanija je obavijestila BHCA da je organizovano osvježavanje znanja iz oblasti zimske eksploatacije aviona, sa fokusom na definiciju kontaminacije, u trajanju od jednog sata, kome su prisustvovali piloti koji su učestvovali u ovom događaju.</p> <p>Obavijestiti pilote o neophodnosti/obavezi da se svi događaji notiraju kroz kompanijske kanale komunikacije, koji su predviđeni za situacije slične ovoj.</p> <p>Na redovnim provjerama obnoviti/procjeniti stečeno znanje u vezin sa procesom izvještavanja, donošenja odluka u okviru timskog rada, kompanijske kulture i svjesnosti situacije.</p> <p>Kroz formalne kanale, neposredniju i otvoreniju komunikaciju sa svim pilotima ojačati concept <i>Just Culture</i> i povjerenje u sistem koji štiti pojedinca od potencijalne ljudske greške.</p>

1	Oštećenja na aerodromu	Aerodrom	Jak vjetar (131 km/h)	<p>Vršiti učestale preglede, zauzimanje fiksnih pozicija na području oštećenja ograde kada su operacije vazduhoplova u toku, što podrazumijeva fiksna stražarska mjesta na najosjetljivijim dijelovima aerodroma. Pregled će se vršiti redovno, u različitim vremenskim intervalima (minimalno 10 puta u razdoblju od 24 sata, u vrijeme zatvorenosti aerodroma).</p> <p>Važno je napomenuti da u vrijeme otvorenosti aerodroma, kada se očekuju operacije vazduhoplova, pregledi će biti pojačani, te će se određivati fiksna pozicija stražarskih mjesta prije, za vrijeme i poslije slijetanja/polijetanja AC-a.</p> <p>U slučajevima kada AC ostaje na noćenju na stajanki 1, biće pod stalnim nadzorom zaposlenika sektora bezbjednosti i zaštite.</p> <p>Privremeno, dok ne krenu radovi saniranja ograde, potrebno je pronaći rješenje da se postojeća otvorena područja zatvore (npr. Sfor žica).</p> <p>Izvršiti popravku ograde u što kraćem vremenskom roku.</p>
1	Curenje goriva iz crijeva GPU agregata	Aerodrom	Korištenje neadekvatnog zamjenskog crijeva za gorivo	<p>Distribucija aerodromskog priručnika i pratećih dodataka.</p> <p>Svakodnevno popunjavanje listi provjere ispravnosti vozila i opreme koji učestvuju u opsluživanju vazduhoplova.</p> <p>Međunarodni aerodrom treba da uspostavi program preventivnog održavanja aerodromske opreme i agregata.</p> <p>Interne obuke zaposlenih u sektoru saobraćaja.</p> <p>Vođenje evidencije o održavanju vozila i opreme koja učestvuje u opsluživanju vazduhoplova.</p> <p>U slučaju da se kvarovi na vozilima i opremi ne mogu popraviti na nivou aerodroma, angažuje se spoljašna</p>

				<p>firma sa kojom aerodrom ima sklopljen ugovor.</p> <p>Izvršiti nabavku adekvatnog zamjenskog crijeva za dizel gorivo.</p>
1	<p>Utovar prtljaga u vazduhoplov nije vršen u skladu sa instrukcijom za utovar koju izdaje balanser vazduhoplova</p>	Aerodrom	<p>Svi balanseri vazduhoplova nisu upoznati da sav prtljag predviđen za cjelokupan kompartiment se ne može utovariti u samo jednu sekciju unutar kompartimenta zbog zapreminskog ograničenja</p>	<p>Postupati u skladu sa zahtijevanom procedurom opisanom u dodatku Aerodromskog priručnika.</p> <p>Zbog zapreminskog ograničenja, prtljag predviđen za kompartiment pravilno rasporediti po sekcijama unutar istog kompartimenta, pri izdavanju instrukcija za utovar.</p> <p>Kompletirati stručnu osposobljenost šefova smjena službe ramp handlinga.</p>
1	<p>Oštećenje vrata bagažnika vazduhoplova</p>	Aerodrom	<p>Prilikom pozicioniranja opreme za istovar vazduhoplova, došlo je do kontakta između elevatora i ruba vrata bagažnika</p>	<p>Stručna lica aerodroma će obaviti razgovor sa vođama smjene, kordinatorima i rukovaocima aerodromskom opremom sa ciljem podizanja svijesti ozbiljnosti i posljedicama događaja.</p> <p>Aerodrom će uraditi procjenu rizika i u konačnici otkloniti rizike za ove tipove incidenta.</p> <p>Stručna lica aerodroma će odmah upoznati uposlenike sa zahtjevom predmetne avio-kompanije, Gorund Handling procedure 17.4.2, koja opisuje da uposlenici prilikom otvaranja prednjih/zadnjih vrata vazduhoplova trebaju obratiti pažnju na indikaciju „GreenLight“ koja potvrđuje da su se vrata u potpunosti otvorila.</p> <p>U skladu sa kompanijskim zahtjevima odmah uraditi dodatnu obuku uposlenika za procese prilaska i otvaranja vrata bagaža po pojedinačnim tipovima zrakoplova, te sačiniti izvještaj o navedenom.</p> <p>Aerodrom će kreirati Uputstvo prihvata i otpreme vazduhoplova u službi RH (Ramp Handling), gdje će biti opisani svi procesi kod prihvata i otpreme vazduhoplova. Postoji već pokrenut akcioni plan sa okvirnim datumom kreiranja ovog dokumenta. Kreirani dokument treba da sadrži ključne stavke u vezi sa procedurom otvaranja bagažnika i prilaženja opreme vazduhoplovu.</p>

				Aerodrom će ažurirati uputstvo UP 05-1 08 Rad na kontroli opsluživanja vazduhoplova, na način preciznog određivanja aktivnosti koje se moraju sprovesti (navesti tačne korake i razloge kada kontrolor opsluživanja delegira ulogu kontrolora prema vođi smjene RH i kordinatoru RH).
1	Kreirana je distribuisana lista opterećenja (LS - loadsheet) sa pogrešnim operativnim težinama	Aerodrom	Nepoznat	Upućen E-mail Station Manageru predmetne avio-kompanije više puta i od istog nije dobijen nikakav odgovor.
1	Aktiviranje tobogana za evakuaciju putnika	Platforma aerodroma	Prilikom pokušaja da otvori vrata, kako bi izvukli kantu sa smećem, došlo je do nenamjernog aktiviranja <i>emergency slide</i> koji je ispao iz <i>slide</i> kontejnera.	<p>Otvaranje vrata putničke kabine (kako sa spoljašne, tako i sa unutrašnje strane) nije dozvoljeno ukoliko nije izvršena adekvatna obuka.</p> <p>Ukoliko je potrebno, radi čišćenja vazduhoplova ili nekih drugih potreba, otvoriti vrata vazduhoplova, obavezno sačekati dolazak člana posade ili mehaničara.</p> <p>Dok se ne obavi adekvatna obuka za otvaranje vrata putničke kabine, nije dozvoljeno samostalno otvaranje vrata od strane radnika Službe operativnih poslova.</p> <p>Izuzetak može biti samo ukoliko samo dođe do neke vanredne situacije, u kojoj može doći do ugrožavanja života putnika ili drugih osoba u vazduhoplovu.</p>

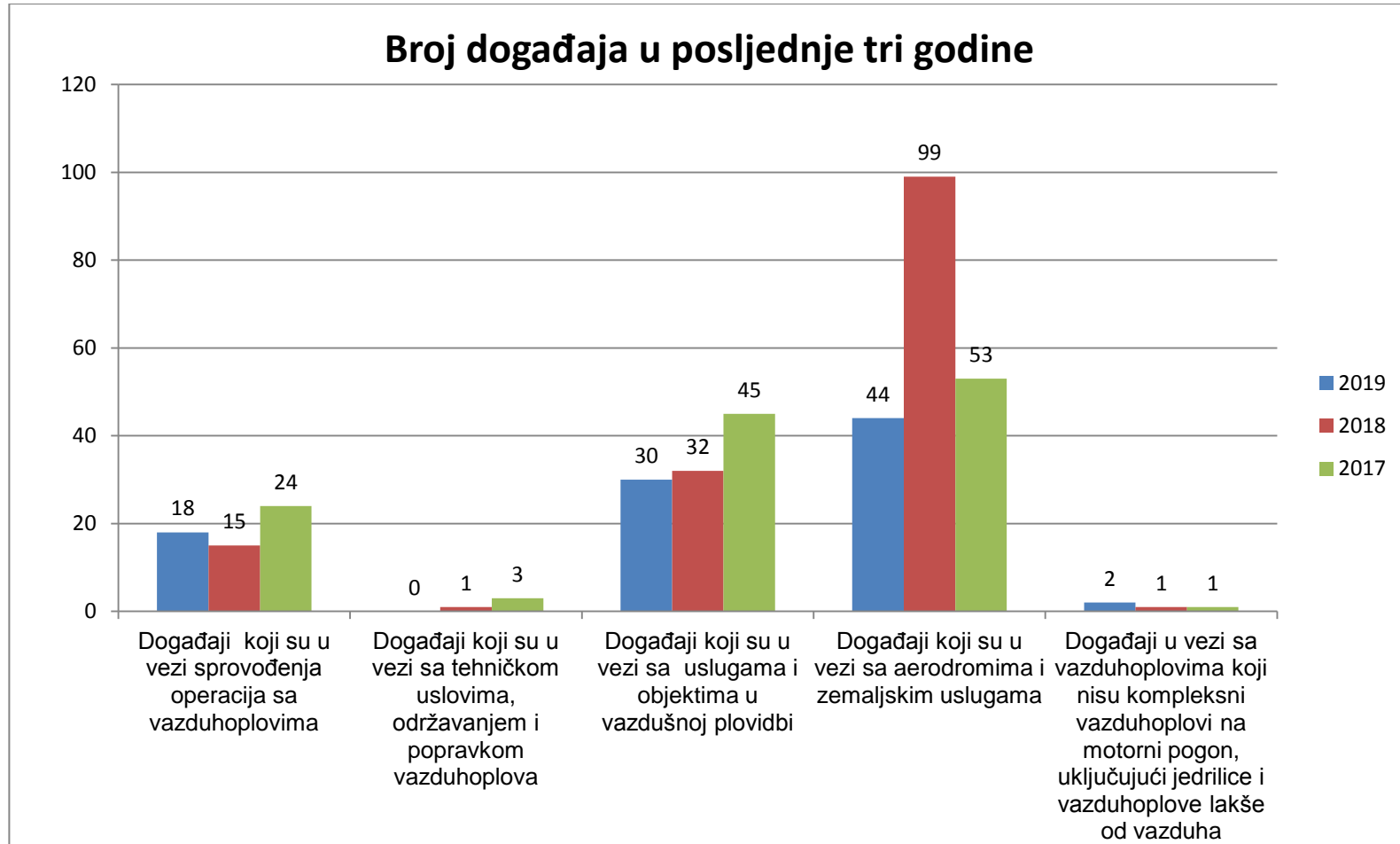
1	Prilikom parkiranja aviona na poziciju 7A, avion je većim svojim obimom prešao na servisnu cestu kod kapije E1	Aerodrom	Posada vazduhoplova nije pratila znake parkera signaliste, kao i da nisu postojale jasne oznake za prilaz parking poziciji.	<p>Stručna osoba ove kompanije je obavila razgovor sa svim njihovim pilotima i upozorila ih da posvete više pažnje u fazama taksiranja i parkiranja.</p> <p>Potrebno je da piloti vazduhoplova koji slijeću na aerodrome budu upoznati sa njihovim Kartama parkiranja.</p> <p>Takođe, potrebno je da piloti posvete više pažnje u fazama taksiranja i parkiranja, odnosno da budu svjesni ozbiljnosti koju nosi ova faza leta (taksiranje i parkiranje).</p>
1	Postavljanje kрана nepoznate visine	Prilazna ravan aerodroma	Izgradnja poslovnog objekta	BHDCA je obavijestila investitora gradnje o maksimalnoj dozvoljenoj visini objekta i kрана.
1	Udar groma u TWY i oštećenje iste, te neadekvatno izvještavanje kontrolora letenja o stvarnom stanju na manevarskim površinama od strane aerodromskog osoblja	Aerodrom	Meteorološka pojava, neadekvatna koordinacija između aerodromskog osoblja i JPAKL-a.	<p>Uputiti dopis aerodromu kako bi ih informisali o ovom događaju.</p> <p>Navedeni događaj prezentovati na Komitetu bezbjednosti aerodroma i predložiti preispitivanje dokumenta "Sporazum o koordinaciji između BHANSA – JPAKL i aerodroma".</p>
1	Iskrcavanje jednog broja putnika na alternativnom aerodromu dok je njihov prtljag ostao u vazduhoplovu pri povratku na planirani aerodrom slijetanja	Aerodrom	Odluka pilota vazduhoplova, koja je donesena nakon konsultacije sa <i>network control center (NCC)</i> avio-kompanije.	BHDCA nema mjere prevencije za ovaj događaj.

1.3.6 Događaji u vezi sa vazduhoplovima koji nisu kompleksni vazduhoplovi na motorni pogon, uključujući jedrilice i vazduhoplove lakše od vazduha

Broj događaja	Vrsta događaja	Mjesto događaja	Uzrok	Mjere prevencije
1	Povreda skočnog zgloba padobranca	Letilište	Slaba procjena padobranca po pitanju visine doskoka i dodira zemlje	Stručno lice SMD-a je uputilo E-mail vazduhoplovnom klubu koji je organizovao ovo takmičenje, u kome je od istih zahtijevano da pošalju BHDCA informaciju ko je izdavalac dozvole osobi koja je doživjela povredu, kako bi iste mogli obavijestiti o ovom događaju. Takođe je traženo da se dostave i informacije o broju izvedenih skokova u periodu održavanja te manifestacije na letilištu. Do dana pisanja ovog izvještaja, BHDCA nije dobila odgovor na upućeni E-mail od vazduhoplovnog kluba.

1.4 Trend događaja u posljednje tri godine

Vrsta događaja	Broj događaja u 2019. godini	Broj događaja u 2018. godini	Broj događaja u 2017. godini
Događaji koji su u vezi sa sprovođenjem operacija vazduhoplovima	18	15	24
Događaji koji su u vezi sa tehničkom uslovima, održavanjem i popravkom vazduhoplova	0	1	3
Događaji koji su u vezi sa uslugama i objektima u vazdušnoj plovidbi	30	32	45
Događaji koji su u vezi sa aerodromima i zemaljskim uslugama	44	99	53
Događaji u vezi sa vazduhoplovima koji nisu kompleksni vazduhoplovi na motorni pogon, uključujući jedrilice i vazduhoplove lakše od vazduha	2	1	1

Godišnji izvještaj o događajima koji su uticali na bezbjednost letenja u 2019. godini

BHDCA veliku pažnju posvjećuje analizi predmetnih događaja (incidenata) i davanju bezbjednosnih preporuka koje se odnose na povećanje nivoa bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva u Bosni i Hercegovini.

Na osnovu analize svih događaja i bezbjednosnih preporuka, BHDCA procjenjuje rizike po bezbjednost vazdušne plovidbe i preuzima planske aktivnosti prilikom planiranja nadzora.

Ovaj izvještaj, kao jedan od parametara, poslužiće BHDCA za izradu analize bezbjednosti (Safety analize) u Bosni i Hercegovini za 2019. godinu.